

Raadsvoorstel

Onderwerp: Koersdocument Tansformatie Sociaal Domein
Datum: 14 april 2021
Agendapunt: 13
Behandeling: Besluitvormend
Portefeuille-
houder(s): Wethouder M.A. de Visser/ K. Rutgers
Steller: L. Boer/ l.boer@hethogeland.nl/ m.kielema@hethogeland.nl
Zaaknummer: Z.HHL.034353

1. Samenvatting

Het Koersdocument Transformatie sociaal domein gaat over de zorg en ondersteuning aan de inwoners van Het Hogeland, nu en in de toekomst. Het belangrijkste doel is om de inwoners goede, betaalbare en beschikbare vormen van zorg en ondersteuning te kunnen blijven bieden. Dat willen zeggen een garantie voor mensen die het nodig hebben. Dit staat onder grote druk. Om dit te kunnen keren, is er een verdere koerswijziging nodig. Daarin staan maatwerk ('wat heeft iemand specifiek nodig'), nuchterheid ('niet meer dan nodig is') en solide ('houdbaarheid') voorop. Zelfredzaamheid is daarin belangrijk, maar dat kan niet 'zonder elkaar'. We geven daarom de voorkeur aan samenredzaamheid. Daar hoort ook bij dat we samen met de Hogelandsters, maatschappelijke partners, bedrijven in gesprek over het Koersdocument. Vanuit het oogpunt: hoe kunnen we samen onze doelen gaan halen. Het resultaat van deze gesprekken krijgt zijn plek in het beleidsplan sociaal domein en samenleving 2021 - 2025.

2. Gevraagd of voorgesteld besluit

1. In te stemmen met het kader van de transformatie sociaal domein zoals vastgelegd in het Koersdocument 'transformatie sociaal domein'.
2. Het college de opdracht te verlenen om het kader verder uit te werken in de vorm van een beleidsplan sociaal domein en samenleving.

3. Inleiding

3.1 Aanleiding

De visie op het sociaal domein is in 2013 vastgesteld door de voormalige vier gemeenten. De beleidsplannen Jeugdhulp, Werk en inkomen en Wmo zijn eveneens niet meer actueel en liepen tot 2018. Het hebben van een visie is niet alleen een wettelijke verplichting maar is vooral belangrijk om richting te geven waar we met het sociaal domein naar toe willen. Met andere woorden: welke transformatie hebben we voor ogen? Dat is nodig want het sociaal domein is nu niet 'in evenwicht' wat zich onder meer uit in stevige tekorten. Bijvoorbeeld in de jeugdzorg hebben wij hiervoor al beheersmaatregelen. Wij willen dit echter ook in lange termijn perspectief zetten.

3.2 Bevoegdheid raad

De gemeenteraad bepaalt de kaders van het beleid op het gebied van het sociaal domein. Dit gebeurt via het Koersdocument. De raad stelt eveneens het nog nader uit te werken beleidsplan sociaal domein en samenleving vast, hierin worden de doelen en de beoogde resultaten nader omschreven.

3.3 Wettelijk of beleidskader

Het Koersdocument is in hoofdzaak gerelateerd aan drie wetten binnen het sociaal domein:

- de Wet maatschappelijke ondersteuning;
- de Jeugdwet;
- de Participatiewet.

Daarnaast hebben we binnen de gemeente al vastgesteld beleid:

- Gezond in Het Hogeland, Lokaal Positief Gezondheidsbeleid 2020 - 2023
- Mien Hogelaand, Lokaal Inclusiebeleid 2020 - 2022
- Groots in kleinschaligheid, Cultuurvisie 2020 - 2023
- Minimabeleid 2020 - 2024
- Subsidiebeleid
- Kadernota Schuldhulpverlening Het Hogeland 2020

Wanneer bovenstaand beleid wordt herijkt dan wordt dit gerelateerd aan de transformatieopgaven.

3.4 Historische context

In 2013 is, vooruitlopend op de drie decentralisaties, in BMW-verband een visie op het sociaal domein vastgesteld. Daarnaast zijn beleidsplannen voor de afzonderlijke onderdelen van het sociaal domein, dat wil zeggen de Wmo 2015, de Jeugdwet en de Participatie vastgesteld met een looptijd tot en met 2018. Rondom de herindeling is er vooral ingezet op organisatie (door-)ontwikkeling. De inrichting van de sociale teams zijn daar een voorbeeld van.

Het is nu tijd om de visie te herijken en te actualiseren voor de gemeente Het Hogeland. De kaders daarvan zijn verwoord in het koersdocument transformatie sociaal domein 2020 - 2030.

Het Koersdocument raakt niet alleen het sociaal domein, maar ook de samenleving in brede zin. Het is daarom het inhoudelijk kader voor de ontwikkeling van één beleidsplan voor alle onderwerpen binnen het sociaal domein en samenleving. Met dit beleidsplan wordt ervoor gezorgd dat het beleid een logisch geheel vormt, elkaar versterkt en ondersteunt bij de realisatie van de transformatiedoelstellingen.

4. Beoogd resultaat (of effect)

Het Koersdocument beschrijft het kader voor de beoogde transformatie in het sociale domein (Wmo, Jeugd, Participatie) voor het Hogeland richting 2030. Ons uitgangspunt komt uit het collegeprogramma: 'De Hogelandsters moeten verzekerd zijn van goede, betaalbare en beschikbare vormen van zorg en ondersteuning.' Op dit moment staat dit streven ernstig onder druk. Het beroep op professionele vormen van zorg en ondersteuning is te hoog, wat onder meer tot uiting komt in behoorlijke tekorten ten opzichte van wat in het gemeentefonds binnen krijgen.

Wij willen er alles aan doen om, binnen de mogelijkheden die wij als gemeente hebben, het tij te keren. Dat is het kernstuk van het koersdocument. En daar hebben wij zeker een termijn van tien jaar voor nodig om het sociaal stelsel weer goed in balans te brengen. Dat wil niet zeggen dat alle maatregelen die in het verlengde van het koersdocument liggen tien jaar in beslag nemen.

Sommige maatregelen zijn al ingezet, zoals de beheersmaatregelen in de jeugdzorg, andere zaken zoals het doorbreken van de hokjes (Jeugd, Wmoen Participatie) in het sociaal domein, vergen echt een langere adem.

De voorgestelde koers betekent dat wij meer inzetten op de zelfredzaamheid van de Hogelandsters. Dat is het primaire uitgangspunt. En dit willen we ook zoveel mogelijk stimuleren (=sociale veerkracht bevorderen). Maar we willen daar wel reëel in zijn. Er is en blijft een groep die minder sociaal zelfredzaam is en die is op het Hogeland groter dan het landelijk gemiddelde. Daarom wordt in het koersdocument ook voorgesteld zelfredzaamheid als het ware te verbreden tot samenredzaamheid. In gezamenlijkheid, de gemeenschap die

Het Hogeland is, bereiken wij in sociaal opzicht meer dan alleen met zelfredzaamheid. Wij denken dat samenredzaamheid ook beter past bij 'het DNA' van het Hogeland.

Wij willen toewerken naar een maatwerkgericht, nuchter en solide sociaal domein in 2030. Dit zijn daarmee de transformatiedoelstellingen. Om dit realiseren stellen wij voor om in te zetten op de volgende opgaven, die deels al in het verlengde zitten van wat wij al doen maar die volgens extra moeten worden benadrukt:

1. Meer sociale veerkracht

Bij sociale veerkracht gaat het om het behoud en het versterken van de sociale kracht binnen onze gemeente Het Hogeland. Dat wil zeggen de sociale kracht van de dorpen, de gemeenschappen en de sociale netwerken. Als gemeente hebben we een open oog en oor voor initiatieven die door inwoners, verenigingen en andere informele netwerken ontstaan. Naast sociale verbanden gaat veerkracht over 'normalisering' van het dagelijkse leven met al z'n tegenslagen. Hierin past dat we binnen de zorg en ondersteuning kijken naar (versterking van) de eigen kracht van elke inwoner en de inzet van zijn eigen netwerk.

2. Meer preventie

Voorkomen is beter dan genezen en snelle, lichte vormen van zorg kunnen zwaardere vormen van zorg vaak voorkomen. We willen hierbij een omslag maken van meer individuele- naar meer algemene en laagdrempelige voorzieningen zoals jeugdzorg op school.

3. Meer maatwerk

Geen zorg- en ondersteuningsvraag is gelijk. Dit vereist maatwerk in het aanbod, waarbij we door de schotten Jeugd/Wmo/Participatie heen gaan denken en handelen. We werken vanuit de 'bedoeling'. Dat wil zeggen wetten en regels zijn er om willekeur te voorkomen, tegelijk zoeken we naar passende, onconventionele oplossingen wanneer dat in het belang van (het herstel van) de sociale veerkracht van de Hogelandster nodig is. We redeneren in Het Hogeland vanuit één zorg- en ondersteuningsaanbod, Hierbij gaat het om: één gezin, één plan, één regisseur, één budget in het sociaal domein.

4. Meer innovatie

In Het tegengaan van de zorgdruk gaat het er om zaken anders te doen, op een andere manier in te richten, samen te werken en/of nieuwe technieken in te zetten. Voor zaken als toenemende afstanden in de zorgverlening en toenemende personeelstekorten zijn nieuwe innovatieve oplossingen nodig, omdat doorgaan op de huidige weg doodlopend is of op den duur kwalitatief goede zorg en ondersteuning in de weg zit.

Deze opgaven willen we met inwoners, maatschappelijke partners verder verkennen en komen tot een uitwerking hoofdzakelijk in het beleidsplan sociaal domein en samenleving. De gezamenlijk inspanningen zijn er op gericht om tot een goed en evenwichtig sociaal stelsel in Het Hogeland te komen.

5. Toelichting

5.1 Argumenten/motivering

1. Richtinggevend voor het sociaal domein

De beoogde transformatie van het sociaal domein is bedoeld om richting te geven aan de beoogde veranderingen in het sociale domein. Dat vereist een vooruitblik: wat komt er (hoogstwaarschijnlijk) op ons af. En hoe kunnen we daar nu al op inspelen. Op die manier denken wij beter in staat te zijn tegemoet te komen aan onze ambitie namelijk goede, betaalbare en beschikbare vormen van zorg en ondersteuning te kunnen blijven bieden. Het gaat in het sociaal domein om grote verantwoordelijkheden en een vaak weerbarstige praktijk. Daarom zien wij een termijn van tien jaar voor ons om dit mogelijk te maken. In het beleidsplan zal dit tot kortere en meer behapbare stappen, maatregelen en termijnen worden teruggebracht.

2. De gemeente heeft een wettelijke plicht beleid op het sociaal domein te ontwikkelen.

Het hebben van een beleidsplan is een verplichting die in de Jeugdwet, de Wmo en Participatiewet is vastgelegd. De huidige beleidsplannen zijn niet meer actueel. Wij stellen voor één beleidsplan sociaal domein te ontwikkelen. Zoals eerder al is aangegeven raakt het beleid binnen het sociaal domein vele andere beleidsterreinen, zoals wonen, leefbaarheid, cultuur en sport. Om deze reden wordt voorgesteld om een integraal beleidsplan sociaal domein en samenleving te ontwikkelen.

5.2 Risico's

Het sociaal domein is veelomvattend en complex. We hebben deels zelf 'het stuur in de hand' maar deels ook niet. Dit is wel een risicofactor bij het realiseren van ons hoofddoel. De transformatie heeft pas kans van slagen als alle betrokkenen van nut en noodzaak van de doelstellingen en opgaven uit het koersdocument overtuigd zijn en er ook naar handelen.

6. Financiële aspecten en wijze van dekking

Het koersdocument is richtinggevend, het is een kader en geen maatregelenpakket. Mogelijke maatregelen, met financiële consequenties, worden enerzijds meegenomen in de regulier P&C cyclus en anderzijds via het nader op te stellen beleids- en uitvoeringsplan. Gelijktijdig met de bepaling van de koers, zijn we bezig met het realiseren van de taakstellingen op de WMO en de Jeugdzorg. Over de realisatie van de taakstelling in de Jeugdzorg wordt u zoals toegezegd in het eerste kwartaal van 2021 nader geïnformeerd.

7. Inbreng belanghebbenden

Het Koersdocument is tot stand gekomen door gesprekken te voeren met met betrokken collega's in de uitvoering en beleidsmatig binnen het sociaal domein en samenleving. Daarnaast is een conceptversie besproken met de Adviesraad Het Hogeland. De Adviesraad is ook gevraagd om advies uit te brengen over het Koersdocument. Het advies en onze besproken reactie daarop zijn als bijlagen bijgevoegd (volgt!)

8. Vervolgtraject

8.1 Uitvoering

Het Koersdocument is het inhoudelijk kader voor de ontwikkeling van het integraal beleidsplan sociaal domein en samenleving. Zoals al eerder is aangegeven, is het essentieel dat de transformatiedoelen breed gedragen worden en dus ook de uitwerking daarvan. Het proces van deze beleidsontwikkeling vindt daarom in nauw samenspel met samenwerkingspartners, inwoners en de eigen organisatie plaats. Daarnaast wordt u als raad tijdens het proces betrokken. Dit vraagt om een gedegen aanpak en tijd.

In het proces van beleidsontwikkeling worden vier fasen onderscheiden, die onderstaand kort worden toegelicht.

Fase 1: Concept beleidsplan

In deze fase wordt het speelveld en de speelruimte verkend van onder andere de wettelijke verplichtingen die voortvloeien uit de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo), de Jeugdwet en de Participatiewet. Daarnaast zijn er afspraken die in regionaal verband zijn gemaakt, bijvoorbeeld in de Arbeidsmarktregio en de Gemeenschappelijke regeling Publieke gezondheid en zorg Groningen, die van invloed kunnen zijn.

Een tweede onderdeel van deze fase zijn de gesprekken met circa 15 sleutelfiguren met als doel input op te halen voor het beleidsplan binnen vastgestelde kaders van het Koersdocument. Sleutelfiguren zijn bijvoorbeeld (een vertegenwoordiging van) organisaties die de basisondersteuning en geïndiceerde zorg bieden, ondernemers, huisartsen en dorpsbelangen. De Adviesraad Het Hogeland is ook één van de sleutelfiguren, omdat zij een belangrijke rol vervullen richting inwoners en de belangen van inwoners.

Tenslotte worden er intern gesprekken en bijeenkomsten georganiseerd.

Het resultaat van deze fase is dat er in april een concept beleidsplan sociaal domein en samenleving is. U als raad wordt geïnformeerd over de opbrengsten van deze eerste fase en het document wordt gedeeld.

Fase 2: Bijeenkomsten

Het concept beleidsplan wordt in mei via (online) bijeenkomsten getoetst en gespiegeld met als doel draagvlak voor het beleid te creëren en input op te halen voor het uitvoeringsplan. In fase 1 is de keuze gemaakt voor een aantal sleutelfiguren, terwijl in deze fase zo breed mogelijk wordt uitgenodigd. Er wordt actief ingezet om zoveel mogelijk maatschappelijke organisaties, bedrijven, zorgaanbieders en inwoners te betrekken. Daarnaast wordt u als raad uitgenodigd om aan de bijeenkomsten deel te nemen.

Fase 3: Inspraak

De opbrengsten van de bijeenkomsten worden in juni verwerkt in een definitief concept van het beleidsplan Sociaal domein en samenleving en het uitvoeringsplan. De betrokken partijen in de eerste twee fasen krijgen de gelegenheid om een reactie te geven op de beide plannen. Deze versie van het beleidsplan wordt met u als raad gedeeld.

Fase 4: Beleidsplan

De reacties van de vorige fase worden verwerkt in een definitief beleids- en uitvoeringsplan Sociaal domein en samenleving. Beide plannen worden naar verwachting in september voorgelegd aan het college en de raad.

8.2 Tijdsplan

Het doorlopen van de fasen vraagt tijd, echter dat is noodzakelijk om samen met partners en inwoners tot een breed gedragen beleidsplan te komen. Alleen dan kan de uitvoering van het beleid in gezamenlijkheid gebeuren. De start van de beleidsontwikkeling is afhankelijk van de vaststelling van het Koersdocument door de gemeenteraad. De verwachting is dat de eerste fase in april kan worden afgerond. In mei vinden dan de (online) bijeenkomsten plaats (fase 2). In juni ligt er dan een definitief concept integraal beleidsplan, waar op gereageerd kan worden. De verwachting is dat het beleidsplan in definitieve vorm in september 2021 aangeboden kan worden aan het college en de raad.

8.3 Communicatie

Integraal onderdeel van het vervolgtraject (zie kopje vervolgtraject)

8.4 Evaluatie

Het koersdocument bevat een vooruitblik van tien jaar. Het beleidsplan beslaat de periode 2021 - 2025. In 2024 willen we daarom onze koers in samenhang met de evaluatie van het integraal beleidsplan sociaal domein en samenleving evalueren. Is de koers nog steeds

passend voor Het Hogeland? Is bijstelling nodig? Zijn we tevreden met de behaalde resultaten van ons beleid? Is extra inzet nodig? En zo ja, op welke onderwerpen? De evaluatie kan aanleiding zijn tot een aanpassing van de gemeentelijke visie. Daarnaast worden de opbrengsten van de evaluatie meegenomen in een volgend beleidsplan sociaal domein en samenleving.

Bijlagen:

1. Koersdocument Transformatie sociaal domein
2. Samenvatting 'Sociaal domein op koers? Verwachtingen en resultaten van vijf jaar decentraal beleid' (SCP, november 2020)
3. Adviesaanvraag Adviesraad Het Hogeland
4. Advies Adviesraad Het Hogeland Bijlage a en Bijlage b.
5. Reactie College B&W advies Adviesraad Het Hogeland

Winsum, 19 januari 2021.

Burgemeester en wethouders van de gemeente Het Hogeland,

Gemeentesecretaris,

Burgemeester,

Paul van Vilsteren

Henk Jan Bolding